Очікує все: саме повітря, пронизане лагідною втомою, хати, садки, які простягли догори вузлувате гілля. Очікує верба, що стоїть у лузі, очікують схудлі за зиму стіжки сіна попід хлівами. Очікують посиротілі чорні гнізда — на грабі, що росте на подвір’ї в дядька Мальованого; на скособоченій, підпертій стовпцями стодолі тракториста Гаркуші; на бересті біля школи; на гребені стріхи в язикатої Домки; а також на хаті, біля комина, і в них, Грипечуків.

І одного надвечір’я на далекому кутку проростає у весняній тиші чийсь високий, безпечно-радісний голос:

— Летять!

Од того крику ще нічого не зміниться, не оживе, не переродиться... Тиша ще дужче загускне — хоч край ножем... Та вже ближче раптом озвуться чи два голоси, чи три, замайорять солодким здивуванням:

— Летять! Летять!

І небо повищає. Воно стане бездонним, як людська душа, і в ньому нишпоритимуть погляди, сягатимуть далеко й глибоко.

І вже зовсім близько десь проростає сполохано-швидко, щасливо мовлене "летять!" — і ось появляється в небі малий сірий шнурок. Спершу він повзе, як гусениця по листу, та скоро видовжується, розбивається на окремі цятки, які стають грудочками, і, дивись, передня грудочка вже має крила, летить на них швидше, і та грудочка, що йде другою, також наче пірнула вперед, бо і в неї є крила. Весь ключ махає крилами, переповнюючи небо від краю до краю, лелеки курликають, сурмлять у натомлені сурми, а дітлахи, жінки, чоловіки позадирали голови, і в їхніх очах пливе по маленькому лелечиному ключеві: пливе від берега до берега по синіх, чорних, сірих, карих водах.

Пролетіли, вже не видно, а здається, що в повітрі все ще курликає щось і курликає.

Потім уже проносяться ключі — багато, густо, летять вдень, вранці, чутно смерком, ніби весь світ зіп’явся на крила, переселяється... Всі вже позвикали до пташиних перельотів, як одного разу лелека, покружлявши, опускається на той граб, що росте на подвір’ї в дядька Мальованого, потім якось непомітно такий самий повітроплавець виростає на стодолі в тракториста Гаркуші. Думають: це один лелека чи й справді уже два, як несподівано помічають біля школи третього. І село міняється. Наче й нічого не сталось, і свята нема, а на обличчі в кожного таке, ніби щось таки сталось, ніби свято. Покращало кругом, посвітлішало, та й весни наче добавилось, і люди якось одмінились: зустрічають одне одного, силкуються впізнати — і ледве впізнать.

Грипечуків син, Андрійко, вже й не сподівається, що повернуться до них лелеки, які жили на хаті минулого року. Десь у дорозі заблудились чи ж знайшли собі ліпший край і краще гніздо в тому краю. Та якось, йдучи рано до школи, зиркнув у гору й закляк: по гребені хати ходила їхня лелька й весело позиркувала навкіл. Хлопець, зрадівши, закричав до неї, а лелька й на нього весело подивилась та, пізнаючи, гойднула головою. Зашумів старий лелека, важко опустився, впиваючись пазурами в стріху. Він також упізнав Андрійка, бо хоч дивився на нього довго й прискіпливо, але без страху, як і без гніву.

І ніби змінилось Андрійкове життя. Коли поспішав куди-небудь, то, перш ніж вискочити за обійстя, надибував зором лелек на хаті; махав їм рукою, ніби запрошував із собою.

Якщо лелька літала на торфовисько чи на річку, то на гнізді залишався лелека. Він з гордості так витягував шию, що міг свобідно через комин зазирнути до хати або ж побачити, що діється за самісіньким обрієм... Коли Андрійко повертався додому пізно, то, помітивши на гребені чіткий силует лелеки, що стоїть на одній нозі, знав,

що господар оберігає своє гніздо, і від того йому ставало добре й затишно.

У Грипечуків були гуси. Мати підсипала одну гуску, потім другу, а коли почала нестись третя, то підсипати її мати не захотіла. Забрала яйця й здала в районі на інкубатор. Але гуска надумалась і ще знесла одне яйце. Що з ним було робити? І викинути жалко, і в район добиватись заради одного яйця нема охоти. Батько наказав синові, щоб той відніс яйце дядькові Мальованому, який збирається оце підсипати своїх гусок...

Коли йшов дощ, то лелька ховала голову під крило або ж витягувала шию, ніби з підозрою прислухалась до шуму води. Старий лелек, заміняючи її, так пихато сидів на гнізді, що Андрійко не стримувався, щоб не усміхнутись. Бувало, що, сторожуючи, він засинав на одній нозі і, падаючи, котився по стрісі. Проте втримувався на краю. Мати, просинаючись, чула, як по стрісі важким сніпком котився сонний лелека, й бубоніла:

— О-о, знову мало шиї собі не скрутив.

Якось батько зайшов до господи і мовив:

— Уже й лелеченята є. Одненьке, правда...

Андрієві закортіло зразу ж лізти на хату й дивитись, та батько нагримав:

— Ще надивишся, як літатиме.

Лелеченя підростало, вбивалось у колодочки, крила його спочатку були схожі на слабенькі гіллячки, та скоро попушистішали. Воно, оцупкувате й головате, визирало з гнізда, ніби дивувалося, що попало так високо. Лелеки, мабуть, були дуже стурбовані тим, що лелеченя не

вчиться літати. Вони щось гомоніли поміж собою, і в їхніх коротких криках чулась тривога.

— Вродилось якесь пришелепкувате,— казали сусіди.— Бо чого б це воно було як колода? Он у баби Домки давно вже літають. Вона хотіла їм навіть постинати крила, щоб були як гуси, щоб поправлялись.

Лелеченя й не думало зриватись. Тоді стурбовані лелеки цілий день літали по всенькому селу, по лугах, по торфовиську, навідувались до лісових озер. Після полудня над Грипечукову хату налетіла лелеча хмара. Вона не зупинилась на місці, ширяла над подвір’ям, ганяючи по траві вітер та стелячи швидкі тіні. Птиці сумовито курликали, і їхній жаль западав у душу, будячи тривогу й непорозуміння. Нарешті вони обліпили хату так, що вона побіліла й зверху, стріха її заворушилась безліччю крил, ніби ось-ось мала зринути в небо. Ті, що не вмістились на хаті, повсідались на ясенах, на грабах. Всі стурбовано дивились на лелеченя, що злякано скрикувало в гнізді. І перемовлялись між собою, ніби обговорювали хтозна-яку важливу подію. Старий лелека і його лелька прислухались до тієї розмови, зрідка курликаючи, ніби додавали і від себе. Лелеки ще погомоніли — і раптом їхня хмара знялась із хати й дерев та й полинула геть, наче її не було. Зостались тільки господарі та наполохане лелеченя в гнізді.

— Це не перед добром,— сказала Грипечучка і гримнула на сина: — А ти чого це крутишся, не вгомонишся? Чого це в тебе такий вид, ніби ти обікрав когось?

Андрійко крутнувся й зник так швидко, що за ним слідом щириця на дворі спалахнула зеленим полум’ям. І вже сховавшись у бузині від цілого світу, а особливо від тієї лелечої хмари, він бачив, як лелеки з їхньої хати злетіли високовисоко. І раптом один із них, склавши крила, опукою шугнув донизу. Моторошно стало Андрійкові, обсипало холодом, а в цей час другий лелека, зробивши прощальне коло над землею, також згорнув крила й почав падати додолу. Андрійко не зважився простежити його політ до кінця, він затулив долонями очі, деякий час так сидів, а

потім впав обличчям у трухле листя, в порохняву — й заплакав. Коли перевернувся горілиць, то все ще плакав, і порожнє блакитне небо крізь сльози здавалось то рожевим, то фіолетовим, то жовтим, то червоним. Він витирав кулаком очі, та сльози текли й текли, розмальовуючи небо в райдужні барви.

Минуло літо, настала осінь, лелеки згуртувались у ключі й відлетіли. Всю зиму Андрійко чекав, коли ж та весна прийде. Довшої зими, ніж та, в його житті не було: за снігами та морозами, за метелицями кінця їй не виділось. Та край настає всьому. Напровесні в грудях подужчала віра на щось добре й гарне. Полетіли перші лелеки. Не зупиняючись, вони простували по небесних дорогах на північ. Ось уже й до тракториста Гаркуші повернулись, і до баби Домки, й до школи, і до всіх, до всіх. Тільки на Грипечуковій хаті гніздо зоставалось порожнім і з кожним днем ставало ще чорнішим та непривітнішим. Ніхто з лелек не хотів поселятись у ньому. "Й чому я тоді не відніс гусяче яйце дядьку Мальованому,— дорікав собі Андрійко,— навіщо підклав лелекам?"

Ось і нова зима забіліла... А він ждав нову весну.